

Kirkefondets årsberetning 2014

Det seneste års arbejde

Salg af kirker i København har præget medie billedet og er nok det emne, som Kirkefondet er blevet mest omtalt for gennem det seneste år. På en måde er det forståeligt, men på den anden side så er salg af mursten jo ikke Kirkefondets hovedopgave og dermed heller ikke det mest væsentlige, der er sket i året, hvis man fokuserer på Kirkefondets formål. Det er bestyrelsen meget opmærksom på, og det vil denne samlede beretning forhåbentlig kunne rette op på.

Uanset det så nærmer vi os afslutningen på et langstrakt forløb, der har ført til, at vi har bragt de 4 kirkebygninger - Absalons, Blågårds, Gethsemane og Samuels Kirke - videre til nye spændende formål for lokalområderne, så de fortsat kan virke som ramme for andre spændende aktiviteter. Det betyder også, at de midler, der i sin tid blev indsamlet til opførelsen af disse kirker, nu i et eller andet omfang er til rådighed for Kirkefondet, så de kan virke for Kirkefondets formål. Det er vi i processen blevet udfordret på, men det er nu engang bestyrelsens opgave at varetage Kirkefondets interesser.

Det seneste års bestyrelsesarbejde har derfor været præget af denne aktivitet samt af Lokal Kirkeudvikling. Heldigvis har vi i Kirkefondet samtidig kunnet fastholde rækken af andre gode indsatser indenfor konsulent- og analysearbejde samt udgivelsesvirksomhed, som vil fremgå i det følgende.

Det sædvanlige og det særlige – om Kirkefondets aktiviteter og tilbud

Lokal Kirkeudvikling – status og fremtidsplaner

De godt 10 sogne, som har været med i de første sognenetværk i Lokal Kirkeudvikling, er så småt ved at være færdige med deres treårige forløb, og de to provstinetværk i Hedensted og Bogense er ca. midtvejs i deres. Derfor er det helt naturligt at fokusere på, hvad der er blevet sat i gang ved at være med i projektet. Ikke kun på det, der har konkrete resultater som mål, men ligeså meget stræber efter at skabe en mentalitetsændring i sognene og en ny måde at tænke på om det at være kirke. Her er et lille udpluk af respons fra forskellige sogne og deltagere i netværkskonferencerne i Lokal Kirkeudvikling:

- ”Vi ønsker at være en givende kirke – og et sted, hvor man kan blive set og blive inddraget til opgaver. Kirken skal nå de mange socialt udsatte og enlige i sognet ved at være givende og inkluderende – f.eks. ved at arrangere fællesspisning mv. Vi skal skabe et rum for dem, der oplever smerten ved at være en del af en skilsmisse, og vi skal bearbejde berøringsangsten i forhold til kirke og tro. Kirken skal være et sted, hvor man tør tale om sin tro.”
- ”Vi har sendt sognets vision og vore målsætninger til test på forskellige grupper i sognet. F.eks. er medlemmer i de foreninger, som menighedsrådet samarbejder med, blevet spurgt om deres mening, og mere end 200 personer har svaret.”
- ”Jeg er ny i menighedsrådet. Denne netværkskonference i Lokal Kirkeudvikling har tændt mig på at arbejde med gudstjenesteudvikling sammen med præsten - ud fra Fredrik Modeus’ tanker om inddragelse af menigheden.”

Selvom der fra begyndelsen har været en forholdsvis fast skabelon for afviklingen af de 6 netværkskonferencer i hvert netværk, så er der allerede nu sket mindre justeringer i forløbet. Bl.a. har der været afholdt netværkskonferencer med et mere tematisk præg – dels om diakoni/socialt arbejde – dels om frivillighed – og tilbagemeldingerne har i begge tilfælde været, at det var godt at arbejde med nogle mere konkrete forhold.

Det er planen, at der allerede nu igangsættes en mere systematisk evalueringsproces med det formål at justere Lokal Kirkeudvikling ud fra de erfaringer, der er gjort, samtidig med at vi vil se på, om der er læring og processer fra Lokal Kirkeudvikling, som kan styrke og supplere Kirkefondets øvrige aktiviteter – især med henblik på konsulenttydelser rettet mod sogne og provstier. Indsamling af informationer til evalueringen vil

primært foregå ved hjælp af interviews med deltagere fra de sogne-netværk, som slutter i januar 2015 – og fra de to provstinetværk. Der skal dels spørges ind til de praktiske forhold omkring projektet, dels til de forandringer, der er sket i de enkelte sogne og for de enkelte deltagere.

Det er desværre ikke lykkedes at igangsætte nye netværk i 2014, men der er håb om, at et københavnsk/sjællandsk netværk kan gå i gang i 2015, idet der allerede er 2-3 sogne, som har vist interesse for at være med i Lokal Kirkeudvikling næste år. Desuden er der nogle provstier, som skal kontaktes med henblik på at være med. Der har været afholdt møde med biskop og stiftsrådsformand fra Roskilde stift, og de gav gode ideer til sogne, storpastorater og provstier, hvor det kunne være relevant at henvende sig i de kommende år med henblik på Lokal Kirkeudvikling. Endelig har vi i 2014 søsat en speciel udgave af Lokal Kirkeudvikling, idet Romdrup-Klarup sogne i Aalborg stift er gået ind i en toårig proces, hvor de ikke er med i et netværk. I stedet samles lokalt en gruppe af menighedsrådsmedlemmer, ansatte og frivillige seks gange, hvor de præsenteres for de fleste af de udviklingsredskaber, som normalt ligger i det 3årige forløb.

Visions- og målsætningsarbejdet

Der har i 2014 været afholdt godt 10 foredrag og visionsdage rundt om i landet fra Thyholm i nord til Bråby i syd. Desuden har der været en række specialopgaver. Brønderslev sogn har sat gang i en større visionsproces i forbindelse med en påtænkt større ombygning af kirke og menighedslokaler. Kirkefondet har i den forbindelse bidraget med en sogneanalyse, et oplæg om udfordringer og muligheder ved at være kirke i dag samt udkast til spørgeskemaundersøgelse i sognet. I Glostrup Provsti blev en provstiprofil fulgt op med et "ide-katalog" med forslag til relevante aktiviteter i og på tværs af sognene med afsæt i de demografiske data. Endelig er der lavet en stor aktivitetsanalyse blandt menighedsråd og præster i Slagelse-Skælskør provsti i forbindelse med sammenlægning af de to provstier.

I slutningen af året har vi lanceret konsulenttydelser i form af foredrag, workshops og inspirationsdage indenfor en række nye emneområder: Frivillighed, gudstjenesteedvikling, liturgisk eksperimentarium for konfirmander, lokalt samarbejde og hjælp til at komme i gang med diakonalt arbejde i sognet.

Demografi: Analyser, profiler og forskning

Vi kan med glæde konstatere, at der i 2014 har været stor efterspørgsel på både sogneprofiler og -analyser og provstiprofiler med i alt 15-20 leverancer, ligesom der ender med at blive knap 10 fremlæggelser i alt. Desuden har der været en række "særordrer" for både sogne og provstier, hvor der er ønske om at de demografiske analyser får en speciel vinkel – f.eks. med fokus på diakoni, indvandrere, byområder i forventet vækst mv. På Kirkefondets initiativ og efter henvendelse til Kirkeministeriet kunne vi igen, som det er ved at være sædvane hvert 3. år, få leveret nye statistiske demografiske data for 2014 på sogneniveau fra Danmarks Statistik, således at vore profiler og analyser er baseret på helt aktuelle tal, der er yderst relevante for visionsarbejdet i kirken.

Gennem et års tid har Kirkefondet repræsenteret ved analysekonsulent Sille Fusager og generalsekretær Henrik Bundgaard Nielsen deltaget i et projekt om kirkestatistik – finansieret af Folkekirkens Videnspulje og under ledelse af Marie Vejrup fra Århus Universitet og Hans Raun Iversen fra Københavns Universitet. En arbejdsgruppe bestående af et bredt udsnit af forskere indenfor området og "praktikere" fra folkekirkens forskellige niveauer (sogn, provsti og stift) har indsamlet erfaringer med kirkestatistik, som bliver samlet i en bogudgivelse, som også indeholder anbefalinger til en styrkelse af det kirkestatistiske felt. Kirkefondet bidrager med to artikler i bogen.

Kirkefondet er også engageret i et andet projekt med støtte fra Folkekirkens Videnspulje, nemlig "Dåb eller ej – en undersøgelse af forældres beslutning omkring barnedåb", hvor generalsekretæren er med i styregruppen, som ledes af Hans Raun Iversen. Vi bidrager bl.a. til projektet med en gennemgribende demografisk analyse af Sydhavn sogn, idet projektet vil lave interviews med forældre i dette sogn.

Inspiration i "trykt form"

Igen i år har de 4 temanumre af "Kirken i dag" behandlet et bredt spektrum af emner samtidig med, at man har forsøgt at ramme, hvad der er pt. er relevante emner at drøfte og arbejde med i folkekirken. Følgende emner er allerede udkommet: Dannelse, Frivillighed, Kirkens kommunikation og i december udgives temanummer om Inspiration udefra. I alle temanumre gives der både en mere grundlæggende og teoretisk indføring i emnet og nogle mere praktiske ideer til brug i kirken. Og bag hvert temanummer står en til lejligheden sammensat gruppe af "eksperter" indenfor de forskellige emneområder.

Æskerne med inspirationskort til at sætte frem i kirken er blevet en stor succes, og der er i 2014 foretaget genoptryk af kortene, ligesom man nu også kan få en æske med kort på engelsk og tysk til udenlandske turister. Også indenfor vejkirke-konceptet er der sket en fornyelse i det forløbne år, idet der nu lanceres såkaldt "cykelvenlige kirker" med et nyt symbol. Det er sket i samarbejde med "Panoramaruterne", idet der var en fælles markering af nye cykelruter og offentliggørelse af de første cykelvenlige vejkirker på Møn. Der har været meget omtale af dette nye tiltag og vejkirker som sådan. Desuden vil der komme nye muligheder for at søge oplysninger om vejkirker i forbindelse med ny hjemmeside både på computer og på mobil.

Kirkefondet var medarrangør af et Iona-seminar med i alt 75 deltagere.

Det blev afviklet den 12. september 2014 i samarbejde med Danske Kirkers Råd, Areopagos og Roskilde Domkirkes natkirke. Seminaret havde besøg af Graham Maule og Jo Love fra Iona, og sluttede i natkirken med koncert af "Vindens Vej". Vi har netop sagt ja til Danske Kirkers Råd om at være med i en ny temadag til næste år. På seminaret var der flere forespørgsler om at udgive mere materiale fra Iona, og vi vil derfor arbejde på en udgivelse af en samling af tekster fra Iona, der kan fungere i en dansk sammenhæng.

Status quo eller forandring - om Kirkefondets engagement i og for folkekirken

Kirkefondets bestyrelse har i høringssvar bakket op om de fremsatte forslag til en ny overordnet styringsstruktur for folkekirken. Som det fremgår af Kirkeministeriets "køreplan" for hele processen skulle et lovforslag være fremsat ved Folketingets åbning i oktober 2014, men desværre ser det ud til, at forslaget om en ny national styringsstruktur for folkekirken er havnet i et "politisk dødvande". Det fornemmes, at der blandt de kirkelige medlemmer af det udvalg, som har lavet hele forarbejdet til forslagene om ny styringsstruktur, er en rimelig konsensus om, at det er på tide, at der skabes en sådan struktur i folkekirken, mens der er tøven eller direkte modstand fra de politiske medlemmer af udvalget. Man kan håbe, at en mere eller mindre enig "kirkelig front" kan påvirke politikerne til at vedtage en ny overordnet styringsstruktur for folkekirken.

Øget mulighed for brug af kirkerummet

På et andet område – nemlig brug af kirkens rum – er der i foråret 2014 vedtaget en lov med øget mulighed for brug af kirkerummet til ikke-kirkelige formål. Kirkefondet har været med i udvalgsarbejdet forud for den nye lov, og nu håber vi, at der snart viser sig konkrete udmøntninger af lovens muligheder. Det kan evt. være nødvendigt på forskellig vis at gå ind og støtte konkrete projekter om at bruge kirkerummet på en ny måde. F.eks. kan der i nogle kirker være brug for fysiske ændringer i kirkerummet og deraf følgende forhandlinger med f.eks. Nationalmuseets konsulenter. Endvidere vil det være relevant at bidrage med erfaringer fra udlandet, hvor man i højere grad har været kreative med at omforme kirkerummet, så det kan bruges både til de rent kirkelige handlinger og til andre ikke-kirkelige formål. Vi har også i en anden sammenhæng drøftet behovet for at trække på erfaringer fra bl.a. Holland og England – nemlig disse landes tilgang til at tage vare om lukkede kirker som en del af landets kulturarv. Både ved drøftelser med kirke- og kulturminister Marianne Jelved og med repræsentanter fra A. P. Møllers fonde var der et ønske om, at vi i Danmark kunne skabe en form for "beredskab", som på ordentlig og redelig vis kan sørge for det videre forløb for evt. lukkede kirker – hvad enten disse skal henstå som museale bygninger, indrettes som multifunktionelle kombinationskirker, omdannes til helt andre formål eller rives ned.

Deltagelse i andre projekter

Mere eller mindre foranlediget af tidligere kirke- og ligestillingsministers Manu Sarens hurtige udmelding forrige år om at op mod 200 kirker på landet burde tages helt eller delvist ud af drift, så er der kommet et stærkt fokus på vilkårene for kirken i landområderne – i "Udkantsdanmark". "Kirken på landet" er dukket op flere steder i den folkekirkelige debat som et væsentligt tema – bl.a. faciliteret af en arbejdsgruppe med repræsentanter fra Grundtvigsk Forum, Lolland-Falster stift og Teologisk Pædagogisk Center (nu FUV). Kirkefondet har overfor denne arbejdsgruppe givet et oplæg om Lokal Kirkeudvikling som et tilbud, der kan være særligt egnet for f.eks. provstier med mange landsogne, ligesom vi deltog i et seminar arrangeret af ovennævnte arbejdsgruppe.

Som nævnt ovenfor er Kirkefondet repræsenteret i styregruppen for projektet "Dåb eller ej: en pilotundersøgelse af forældrenes beslutninger omkring barnedåb". Vi finder det vigtigt, at der bliver arbejdet indgående med spørgsmålet om, hvorfor flere og flere børn ikke bliver barnedøbt – bl.a. ser vi tit ved fremlæggelse af demografiske tal i vore sogne- og provstiprofiler, at der over en årrække er sket et markant fald i antallet af folkekirkemedlemmer i alderen 0-4 år.

Forhandlinger og salg – på vej mod ny anvendelse af lukkede kirker

Siden de to første kirker, Blågårds Kirke og Samuels Kirke blev udbudt til salg i en lukket budrunde i foråret 2013, har salg af kirker fyldt meget i det daglige arbejde i Kirkefondet og i bestyrelsens drøftelser. Kort før jul 2013 var vi nået meget langt i forhandlinger med en potentiel køber til Samuels Kirke, som ville indrette kirken til et socialt humanitært formål – både med administrationslokaler for den pågældende organisation – og med mødested, rådgivning, aktiviteter mv. for sårbare mennesker. Desværre trak køberen sig kort efter nytår, og vi valgte at sætte Samuels Kirke til salg i et åbent bud sammen med Absalons Kirke og Blågårds Kirke.

Der har været stor interesse for at købe en kirke, og der har været vidt forskellige anvendelsesformål i spil – heldigvis har mange af dem ligget inden for rammer, som Kirkefondets bestyrelse tidligere har udstukket som ønskelige, mulige anvendelser af en lukket kirke. Der har været ført forhandlinger med flere potentielle købere efter, at ejendomsmægler Peter Lassen, fra Colliers i første omgang har vurderet køberne, og efter at vores bestyrelse har prioriteret dem i forhold til påtænkt anvendelse og den pris, de har budt.

De 4 lukkede kirker

Forhandlingerne vedr. Samuels Kirke førte kort før sommerferien til, at der blev underskrevet en betinget købsaftale med boligselskabet VIBO, som ønsker at indrette kirken til ungdomsboliger. Der afventes fortsat de endelige godkendelser fra kommunen før, at handlen er gået endelig igennem.

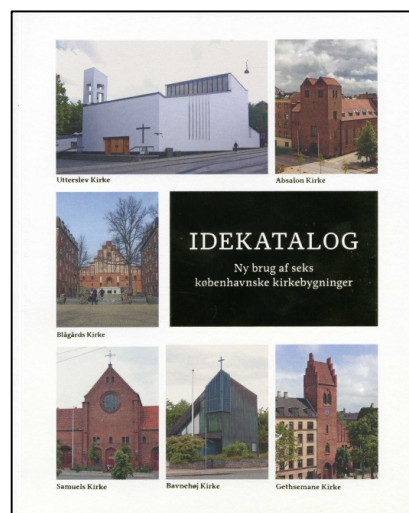
Absalons Kirke overtog vi pr. 1. juli 2014, og i oktober 2014 blev der også underskrevet betinget købsaftale for denne kirke, som overtages af Lennart Lajboschitz, kendt som skaber af Tiger-kæden. Han ønsker at skabe et ”moderne forsamlingshus”, hvor der bl.a. er mulighed for at mødes om alskens brætspil, bordfodbold, bordtennis mv. samtidig med, at man kan få en kop kaffe eller lign.. Desuden ønsker han at give rum for foredrag, koncerter mv. i kirkerummet. Med i overtagelsen følger menighedsbørnehavens lejemål i kirken.

For Blågårds Kirkes vedkommende har der også været forhandlinger med flere forskellige parter, men endnu er der ikke skrevet en købsaftale under. Siden kirken blev lukket pr. 1.1.2014 har den været udlånt til KoncertKirken, som også har givet mulighed for, at den bespisning, som arrangeres af Blågårdens sogn, fortsat kan finde sted i kirken. Endelig har der mht. Gethsemane kirke været en længere proces, som Kuben Management har styret med det formål at finde en række lokale interessenter, som kunne gå sammen om at drive og evt. overtage Gethsemane Kirke som en slags kombi-kirke, hvor der udover kirkelige aktiviteter i regi af Vesterbro Sogns ”uKirke” også skulle være andre aktiviteter – f.eks. børn fra skole og fritidshjem, kulturarrangementer mv. Det har vist sig at være svært at få mange med ”rundt om bordet” i et forpligtende samarbejde, så nu arbejdes der alene med at etablere formaliseret samarbejde mellem Settlementet, fritidsklubben Vestervang og Vesterbro Sogn – foreløbig i en 2-årig forsøgsperiode.

Rapport og idekatalog om ny brug af kirkebygninger

Sideløbende med det konkrete arbejde med at afhænde lukkede kirker har generalsekretær Henrik Bundgaard Nielsen været med i en styregruppe for et samarbejde mellem Realdania, Dansk Bygningsarv og Kirkefondet med det formål at sætte fokus på hvad man kan gøre med evt. lukkede kirker. Projektet mandede ud i en rapport ”Ny brug af danske kirkebygninger” og et idekatalog med forslag til ny brug af seks lukkede københavnske kirker. Begge dele blev præsenteret på et velbesøgt seminar i Absalons Kirke i marts 2014.

Kirkefondet finder stadig, at lukning og afvikling af nogle kirker kan være en nødvendig vej fremadrettet for overordnet set at skabe udvikling af folkekirken i København. I den forbindelse har der været samtaler med biskop Peter Skov-Jakobsen og med præster fra Sydhavn sogn for at sondere mulighederne for, at Kirkefondet på forskellig vis og på forskellige områder i byen kan være med til at udvikle det lokale kirke- og menighedsliv – ikke mindst i de områder, hvor der er planer om at bygge nye kirker.

Stabilitet og fornyelse - om Kirkefondets interne forhold

To nye bestyrelsesmedlemmer blev valgt ind ved forrige års repræsentantskabsmøde, Hanne Hummelshøj og Katrine Söderberg, men ellers er der fortsat stor stabilitet i Kirkefondets bestyrelse med formand Erik Møllerup ved roret. Bestyrelsen har i det forløbne år fortsat arbejdet med at sætte en kurs for Kirkefondet videre vej fremad – bl.a. i lyset af, at der ved salg af kirker kan frigøres midler til nye og spændende projekter til gavn for kirkelivet i Danmark.

Kirkefondets økonomi

Igen i år er Kirkefondets økonomi præget af omkostninger og investeringer, som forhåbentlig på længere sigt skulle give et fornuftigt afkast. Her tænkes dels på udgifter til rådgivning mv. i forbindelse med salg af Blågårds, Samuels og Absalons kirker, dels på de mange personalemæssige ressourcer, som især Kirkefondets generalsekretær investerer i salgsprocessen. Endeligt har der også i år været lidt ekstra omkostninger til renovering af den ejendom i Emdrup, som Kirkefondet arvede i 2012. Heldigvis er det lykkedes at udleje huset fra foråret 2014 til en medarbejder ved Emdrup Kirke.

Hvad angår den almindelige drift, så kom Kirkefondet ud af 2013 med et underskud på 350.000 kr., hvilket var ca. 130.000 kr. bedre end det budgetterede driftsresultat. Forbedringen skyldes primært større bidrag fra fonde, tipsmidler, legater mv. end budgetteret. I 2014 tegner det til, at driftsresultatet bliver et underskud på omkring 830.000 kr., hvilket er ca. 280.000 kr. dårligere end det budgetterede. Det skyldes bl.a., at der mod forventning ikke blev sat nye netværk i gang i 2014 in Lokal Kirkeudvikling. At det samlede regnskab for 2014 ser ud til at ende med et underskud på knap 1,3 mio. kr., skyldes de ovenfor nævnte forhold med salg af kirker og renovering af ejendommen i Emdrup.

Ændrede regler for §8a-godkendelse

Kirkefondet er berettiget til at modtage gaver til Kirkefondets arbejde med skattefradrag for giveren. SKAT har i 2014 strammet op på reglerne for, at en organisation kan beholde denne godkendelse, som giver en række fordele på andre områder – bl.a. mulighed for at få del i penge fra tips- og lottopuljen. For at være sikre på, at Kirkefondet kan beholde den såkaldte § 8a-godkendelse, skal vi have 100 givere hvert år, som hver har givet mindst kr. 200 som en personlig gave til Kirkefondets arbejde for liv og vækst. Vi håber derfor, at repræsentantskabets medlemmer selv vil være med til og gerne opfordre andre til at støtte Kirkefondets arbejde med mindst kr. 200, så vi kan nå op på de 100 givere i 2014.

Farvel og goddag

På det personalemæssige område har Kirkefondet sagt farvel til udviklingskonsulent Annette Bennedsgaard, som efter godt 2 år med fokus på Lokal Kirkeudvikling, pr. 1.5.2014 blev ansat som provst i Horsens. 1. august kunne vi byde velkommen til den 35-årige Dorte Kappelgaard som ny udviklingskonsulent. Hun er uddannet sociolog og kommer fra en stilling som projektleder ved Frivilligcenter Hillerød. Hun har generelt arbejdet meget med frivillighed, og i den forbindelse skrevet bogen "Ledelse af frivillige – en håndbog" sammen med Rie Skårhøj. Desuden har vi pr. 1. august også ansat en ny studentermedhjælper, stud. teol. Ida Schaumburg-Müller, som afløser for Johanne Amalie Lodberg.

Kirkefondet fylder 125 år næste år

I efteråret 2014 blev det besluttet, at Kirkefondet skal have en ny hjemmeside, og det arbejdes der nu ihærdigt med, således at den nye hjemmeside kan være klar i foråret 2015. For 2015 er et vigtigt år for Kirkefondet, for der kan vi fejre vort 125 års jubilæum. Et jubilæumsudvalg nedsat af bestyrelsen arbejder med planer for, hvordan jubilæumsfejringen kan "strækkes" ud over hele året – og hele landet. Første skridt er dog taget med beslutning om, at første nummer af Kirken i dag i 2015 bliver et udvidet jubilæumsnummer med temaet "Kirken i morgen".

Vi håber også, at jubilæet bliver anledning til at mødes med de mange mennesker, som vi med glæde kan konstatere bidrager til Kirkefondets vidtforgreneede virke - i stiftsudvalg, i netværk for kirkebyggeri, i arbejdsgrupper, i temareaktioner for "Kirken i dag" og på mange andre måder.

Afsluttende bemærkning

Som det fremgår, har aktivitetsniveauet været meget højt - ikke mindst set i forhold til Kirkefondets størrelse. Vi er en lille organisation med store ambitioner om at være med til at præge og udvikle folkekirken, og derved bidrage til, at menighedens liv og vækst kan fremmes, hvad enten indsatsen gøres i den enkelte menighed, eller det sker som meningsdanner gennem aktiv deltagelse i medier, udvalg og debatfora.

Vi skylder stor tak til alle ansatte, med generalsekretær Henrik Bundgaard Nielsen i spidsen, og til de mange frivillige, som har bakket op om vores arbejde og aktiviteter. Jeres engagement er værdifuldt og værdsat. Kirkefondet deltager i en række samarbejdsfora og organisationer. Et samarbejde, hvor vi kan se hinandens arbejde i en sammenhæng, hvor det giver mening - og det er et fællesskab, som kan være til inspiration for os alle. Et fællesskab, som fremmer den samlede vision om en stærk og levende folkekirke for alle.

På bestyrelsens vegne
Erik Møllerup, formand
November 2014